

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

BELEID EN ONTWIKKELINGEN

We geven u in deze paragraaf inzicht in welke mate de gemeente in staat is risico's met financiële gevolgen op te vangen zonder direct het beleid te moeten aanpassen.

In 2018 hebben wij de beleidsnota weerstandsvormogen en risicobeheersing vastgesteld. De gemeente Meierijstad wil risico's niet elimineren, maar wil ze aanvaardbaar en beheersbaar houden. Gezond verstand laten we de boventoon voeren bij risicobeheersing, zodat we doen wat we moeten doen. Twee maal per jaar beoordelen we ons risicoprofiel opnieuw. Activiteiten waarbij de risico's afgedekt zijn vanuit bestemmingsreserves en voorzieningen worden niet meegenomen in het risicoprofiel.

RISICOPROFIEL

Bij de kadernota 2019 zijn de risico's geïnventariseerd. Deze zijn voor de begroting 2019, waar nodig, aangevuld en geactualiseerd. Bij de financiële vertaling van de risico's hebben we er rekening mee gehouden dat er voor het sociaal domein en de grondexploitaties (GreX) bestemmingsreserves ter afdekking van risico's zijn gecreëerd. In het risicobedrag wat afgedekt dient te worden door de beschikbare weerstandscapaciteit hebben we geen bedrag opgenomen voor het sociaal domein en valt het totaalbedrag voor de risico's grondexploitaties lager uit.

Beschikbare specifieke risicoreserves x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Bestemmingsreserve Sociaal Domein	8.419	4.461	3.007	2.911	2.865
Bestemmingsreserve risico's GreX	16.780	16.780	16.780	16.780	16.780

De risico's zijn beoordeeld op kans dat deze zich daadwerkelijk gaan voordoen en op het financiële gevolg als het risico zich voordoet. Dit is voor beide uitgedrukt in een score. Bij de nota weerstandsvormogen en risicobeheersing is afgesproken dat alle risico's met een totale risicoscore van 15 of hoger gemeld worden in de planning- en control documenten (de zogenaamde top risico's). Wij hebben de volgende top risico's geïdentificeerd:

Omschrijving risico	(beheers)maatregelen	risico score	financieel gevolg x € 1.000	reken perc.	risico waarde x € 1.000
De onderhoudskosten van instandhouding gebouwen zijn nog niet inzichtelijk. Daarmee is niet duidelijk of de budgetten zoals deze nu in de begroting zijn opgenomen toereikend zijn.	MJOP wordt geactualiseerd, besluitvorming eind 2018.	20	600	90	540
De structurele toevoeging van de financiële ruimte onder het BCF plafond als toevoeging aan de algemene uitkering komt mogelijk te vervallen.	In afwachting van de ontwikkelingen wordt door de provinciale toezichthouder een 100% raming van de ruimte onder het BCF-plafond als structureel dekkingsmiddel geaccepteerd. Er is vooralsnog sprake van een éénmalige toepassing voor de begroting 2019 en mjr 2020 - 2022.	20	1.000	75	750

Omschrijving risico	(beheers)maatregelen	risico score	financieel gevolg x € 1.000	reken perc.	risico waarde x € 1.000
Het onderhoudsniveau van kunstwerken is niet voldoende en kan risico's en/of beperkingen geven in het gebruik.	Er is verscherpt toezicht op kunstwerken. Te overwegen maatregelen zijn het afsluiten, plaatsen omleidingen en ontsluiten alternatieve routes.	15	1.000	90	900
Vroegtijdig uitval van openbare verlichting door onvoldoende onderhoud.	Gebruik van oude lampen en armaturen bij projecten e.d.	15	1.000	50	500
De constructies van de bruggen naderen hun einde-levensduur. Hierdoor kunnen situaties ontstaan waarin zij niet langer in staat zullen zijn het verkeer te dragen.	Er is verscherpt toezicht op bruggen. Te overwegen maatregelen zijn het afsluiten van bruggen, terugbrengen toegestane as-last, plaatsen omleidingen en ontsluiten alternatieve routes.	25	1.000	90	900
Het onderhoudsniveau van het wegbeheer is niet voldoende en kan risico's en/of beperkingen geven in het gebruik.	De ergste gaten en scheuren worden gevuld. Aanvullende budgetten zijn opgenomen in de begroting 2019.	20	1.000	75	750
Het krijgen van een naheffing vanwege niet goed toepassen van compensabele BTW op gepleegde investeringen.	Er is externe deskundigheid ingeschakeld.	20	630	90	567
Onzekerheid financiële resultaat bij bouwgronden in exploitatie.	Continue monitoren van ontwikkelingen. Onzekere verplichte winstnemingen reserveren voor opvang risico's grondexploitatie.	20	42.000	90	37.800
Totaal top risico's			48.230		42.707

Benodigde weerstandscapaciteit bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Gekwantificeerde top risico's	42.707	42.707	42.707	42.707	42.707
Gekwantificeerde overige risico's	6.978	6.978	6.978	6.978	6.978
Totaal aan gekwantificeerde risico's	49.685	49.685	49.685	49.685	49.685
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	44.716	44.716	44.716	44.716	44.716

WEERSTANDSCAPACITEIT

Op basis van de beleidsregels zijn de risico's gekwantificeerd. Daarnaast is in de nota bepaald dat wij ervan uitgaan dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voordoen en dat wij bij de bepaling van het benodigde weerstandscapaciteit een waarschijnlijkheidsfactor van 90% hanteren. Dit betekent dat we er rekening mee houden dat een buffer van 90% van de ingeschatte risico's voldoende is om de effecten van risico's op te vangen.

Dit noemen we de *benodigde* weerstandscapaciteit.

De *beschikbare* weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn af te dekken. Deze zijn in de volgende tabel opgenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	2019	2020	2021	2022	2023
algemene risicoreserve per 1-1	46.418	46.278	48.826	51.850	55.338
post onvoorziene uitgaven	350	350	350	350	350
onbenutte belastingcapaciteit	6.564	6.564	6.564	6.564	6.564
	53.332	53.192	55.740	58.764	62.252

Toelichting op bovenstaande tabel

Algemene Risico Reserve

De geraamde stand van de Algemene Risico Reserve van de gemeente Meierijstad bedraagt per eind 2018 € 46,4 miljoen (rekening houdend met reeds genomen raadsbesluiten tot en met juli 2018).

Onvoorzien

Vooruitlopend op de vaststelling van de hoogte van de post onvoorzien door de gemeenteraad van Meierijstad is in deze financiële begroting een bedrag opgenomen van € 350.000,- voor onvoorzien.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB-tarieven wordt berekend op basis van de artikel 12-norm van het rijk. In de meicirculaire van het Gemeentefonds geeft de minister van Binnenlandse Zaken elke jaar nieuwe normen voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet. Toelating wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor 2019 is dit percentage gesteld op 0,1952% (in 2018 was dit 0,1927%). De onbenutte belastingcapaciteit is voor 2019 € 6,5 mln. en is in het meerjarig beeld gelijk gehouden.

WEERSTANDSVERMOGEN

De relatie tussen de risico's waarvoor geen financiële maatregelen zijn getroffen en de beschikbare weerstandscapaciteit noemen we het weerstandsvermogen. Dit drukken we uit in de weerstandsratio. In de beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing is bepaald dat de ratio minimaal 1,0 (voldoende) moet zijn en dat we bij het bereiken van een ratio van 1,4 (ruim voldoende) met voorstellen komen om de niet voor de algemene risicoreserve benodigde middelen toe te voegen aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

In de volgende tabel is de verwachte weerstandsratio te zien.

Weerstandsratio	2019	2020	2021	2022	2023
Beschikbare weerstandscapaciteit	53.332	53.192	55.740	58.764	62.252
Benodigde weerstandscapaciteit	44.716	44.716	44.716	44.716	44.716
Weerstandsratio	1,19	1,19	1,25	1,31	1,39

Uit de cijfers blijkt dat de ratio zich positief ontwikkelt.

GROTE PROJECTEN

We lopen een specifiek risico bij grote en majeure projecten. Vaak kennen deze projecten een doorlooptijd van meerdere jaren, vindt samenwerking plaats met verschillende (markt) partijen en zijn

er veel externe factoren die een rol kunnen spelen bij de realisatie. Deze projecten vragen om een gerichte sturing. In het kader van risicobeheersing stellen wij aparte regels voor deze projecten.

Onder grote projecten verstaan wij niet de projecten in het kader van de grondexploitatie. Deze projecten volgen wij al voldoende binnen de grondexploitatie. Wij hebben het hier over alle overige projecten die aan minimaal 2 van de onderstaande indicatoren voldoen:

- Financiële omvang van tenminste € 2,0 miljoen euro (bruto, zonder saldering van bijdrage(n) derden)
- Grote impact op gemeentelijke bedrijfsvoering
- Grote impact op de samenleving
- Lange doorlooptijd
- Betrokkenheid meerdere externe partijen
- Politieke en bestuurlijke gevoeligheid
- Toepassing nieuwe technologieën of financieringsconstructies
- Substantiële gemeentelijke verantwoordelijkheid
- Organisatorisch complex besturing- en uitvoeringsproces

De projecten die wij aanmerken als groot project worden meer intensief gevolgd. Dit vindt onder meer zijn uitwerking in de bestuursrapportage. Vanaf 2019 voegen wij een rapportage toe, waarbij per project wordt aangegeven:

- in welke fase het project zich bevindt
- of de voortgang volgens planning verloopt
- hoe het project financieel verloopt, incl. prognoses
- wijzigingen in de scope van het project
- substantiële wijzigingen in het risicoprofiel

Daarnaast wordt het besluitvormingsdocument voor de investering altijd voorzien van een risicoparagraaf. Hierin worden de belangrijkste risico's, inclusief beheersmaatregelen aangegeven met daarbij de organisatie van het risicobeheer tijdens de uitvoering. Ook wordt een globale planning opgenomen met de te bereiken mijlpalen (tussenproducten).

Wij hebben de volgende projecten aangemerkt als grote projecten:

Omschrijving investering	Jaar	Investering x € 1.000
Vervangen nieuwbouw basisschool Petrus en Paulus	2019	1.542
Realisatie MFA Kienehoef	2020	5.797
Renovatie en uitbreiding basisschool de Uilenbrink	2019	4.847
Realisatie renovatie of nieuwbouw de Empel	2021	2.339
Vervangende nieuwbouw basisschool de Bunders	2021	2.365
Realisatie renovatie/nieuwbouw basisschool Antonius	2022	1.869
Vrachtwagenparkeerplaats	2020	3.731
Verbindingsweg N279 Keldonk - Bedrijventerreinen Veghel-west	2021	12.470
Herbestemming voormalige gemeentehuis van Schijndel	2019	2.200
Versterking robuuste groenblauwe structuren (aanvulling op krediet ad € 2 mln. in 2018)	2019	2.000
Centra Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel (aanvulling op krediet ad € 1,5 mln.)	2020	400

FINANCIËLE KENGETALLEN

In onderstaande tabel zijn de verplichte financiële kengetallen (BBV) opgenomen:

Kengetallen	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	81,61%	89,70%	80,46%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	76,26%	81,92%	75,72%
Solvabiliteitsratio	33,40%	24,13%	27,59%
Grondexploitatie	75,53%	57,03%	49,20%
Structurele exploitatieruimte	1,47%	0,85%	0,31%
Belastingcapaciteit	105,07%	96,12%	97,85%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Bij een schuldquote hoger dan 130% is er sprake van een zeer hoge schuld. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 100%. Een netto-schuldquote die boven de 100% uitstijgt, geeft aan dat er weinig leencapaciteit over is om de gevolgen van financiële tegenvallers op te vangen. De geraamde netto schuldquote van de gemeente Meierijstad ligt op 80% voor 2019. We concluderen dat de schuld dalend is, maar wel nog relatief hoog.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Bij verstrekte leningen kan onzekerheid bestaan of ze allemaal worden terugbetaald. Daarom berekenen we de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor 2019 geraamd op 76%. Hoewel over de verstrekte leningen een risico gelopen wordt, veronderstellen we dat deze middelen worden terugbetaald.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. De geraamde solvabiliteitsratio voor 2019 van de gemeente Meierijstad is 28%. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 20 en 30%.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de boekwaarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het geraamde kengetal voor 2019 is voor de gemeente Meierijstad 49%. Naar verwachting zullen de grondverkoop de komende jaren in stijgen waardoor de boekwaarde van de te verkopen gronden aanzienlijk zal dalen en dit percentage zal afnemen.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Bij de begroting 2019 is de structurele exploitatieruimte 0%. Op basis van het kengetal blijkt dat er geen structurele ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen. Extra ruimte zal dan gevonden moeten worden door het eigen beleid aan te passen.

Belastingcapaciteit

We relateren de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen vaak aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten verstaan we de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingdruk in de gemeente Meierijstad wordt berekend na vaststelling van de belastingen en tarieven.

Totaal beoordeling

De verwachting voor 2019 is dat de financiële positie van de gemeente Meierijstad verbetert ten opzichte van 2018. Zowel de schuldquoten als de grondexploitatie laten duidelijk verbetering zien. Wel is de structurele exploitatieruimte met 0% laag. Ook de solvabiliteitsratio is met 28% nog relatief laag. De belastingcapaciteit is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde en biedt daarmee nog ruimte.